

А. І. Мосюра

магістр з управління навчальними закладами, здобувач
Житомирського державного університету імені Івана Франка
(вчитель англійської мови Бориспільської загальноосвітньої
школи I-III ступенів №6 Бориспільської міської ради Київської
області),
e-mail: annkushyrets@ukr.net

**Використання зарубіжних концепцій управлінських технологій як
ефективного засобу управління освітнім процесом
загальноосвітнього навчального закладу**

*У статті висвітлено та проаналізовано досвід використання
зарубіжних концепцій управлінських технологій як ефективного
засобу управління освітнім процесом загальноосвітнього навчального
закладу. Наведено та розкрито зміст сучасних світових технологій
управління. З'ясовано, що існує протиріччя між змістом освіти
керівника та змістом професійної діяльності, яку він має
здійснювати. Встановлено, що управлінська діяльність керівника ЗНЗ
потребує визнання її професійною.*

Сьогодні Україна визначає нові пріоритети розвитку освіти та педагогічної науки. Розпочинається реформування національної системи освіти. Здійснюється модернізація процесу управління

галузю. Передумовою успішного вирішення завдань сьогодення стає аналіз прогресивних ідей та практичних досягнень минулого.

Актуальність статті полягає у тому, що на сучасному етапі розвитку науки управління навчальними закладами проблема використання технологій управління набула нового звучання. Постало питання створення таких педагогічних умов, щоб процес засвоєння теоретичної інформації відбувався паралельно з практичною діяльністю.

В даному випадку технологія управління постає як регламент виконання процесу управління, який визначає порядок прийняття управлінських рішень і найефективніших методів та інструментів їх впровадження на практиці [1].

Саме тому вирішення різноманітних складних завдань, які постають перед системою освіти в цілому та зокрема перед керівниками загальноосвітніх навчальних закладів (ЗНЗ), передбачає звернення не тільки до інновацій, а й до надбань видатних діячів освіти зарубіжних країн.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання використання управлінських технологій в освітньому процесі загальноосвітнього навчального закладу залишаються недостатньо дослідженими з точки зору галузевої специфіки, не розроблено чітких механізмів ефективного розвитку навчального закладу, не визначено та не обґрунтовано факторів впливу на основні елементи конкурентоспроможності, не обґрунтовано інструментарію оцінки конкурентоспроможності ЗНЗ. Часткове вирішення даних проблем можливе при детальному аналізі зарубіжних концепцій управлінських технологій.

Зважаючи на вищесказане, **мета статті** полягає у розкритті та аналізі досвіду використання зарубіжних концепцій управлінських технологій як ефективного засобу управління освітнім процесом загальноосвітнього навчального закладу

Виклад основного матеріалу. Перед країнами усього світу постало питання пошуку і використання якісно нових технологій управління закладами освіти.

Сьогодні економіка підприємств визначає для організацій, які розрізняються за чисельністю та організаційно-правовою формою, різні типи управлінських технологій. Залежно від конкретного набору засобів розрізняють декілька основних процесних управлінських технологій:

- управління за цілями;
- управління за результатами;

- управління на базі потреб та інтересів;
- управління на базі активізації діяльності персоналу;
- управління у виняткових випадках;
- управління шляхом постійних перевірок і вказівок;
- управління на базі "штучного інтелекту" [2].

Серед сучасних управлінських світових технологій ми розглядаємо: бенчмаркінг, бенчльорнінг, бенчфьючінг, бенчрестінг та краутсордінг. Вважаємо доцільним розкрити зміст кожного з даних понять.

Бенчмаркінг (від англ. bench – рівень, marking – відзначити) є способом вивчення діяльності освітніх закладів, насамперед конкурентноспроможних, з метою використання їхнього досвіду у своїй роботі. Дана технологія управління включає в себе комплекс засобів, що дозволяють систематично знаходити, оцінювати і організовувати використання всіх переваг досвіду в своїй діяльності.

Бенчльорнінг передбачає процес розумінням того, що саме сприяє успіху освітнього закладу. Основоположною стає спільна діяльність співробітників через навчання та систему вдосконалення роботи. Бенчльорнінг включає організаційне навчання, тобто роботу над розумінням того, що сприяє успіху організації і мотивацію до більш успішної роботи. Основним питанням менеджерів в таких організаціях стає не "чому?", а "як?" [3: 105].

Бенчфьючінг (від англ. bench – рівень, лат. Futurum – майбутнє) має на меті моделювання успішного майбутнього на 5-10 років (побудова майбутнього образу успішного результату) [3: 106].

Бенчрестінг втілює шляхи досягнення бенчфьючінгових цілей [3: 106]. Це послідовне формування сильних сторін та переваг певної установи над іншими.

Під технологією краудсорсінг розуміється передання певних виробничих функцій деяким особам на основі довірливих відносин, що не припускає укладення трудового договору.

Невипадково використання управлінських технологій в освітньому процесі загальноосвітнього навчального закладу має відбуватися доволі скрупульозно: кожен крок взаємодії суб'єкта та об'єкта повинен досить чітко розроблятися. Це вимагає не тільки певного порядку процедур, дій, а й наявності науково-теоретичних обґрунтувань, висновків, ефективного використання всіх ресурсів з їх раціональним наповненням.

Саме тому, на нашу думку, використання управлінських технологій дозволяє об'єднати теоретичне знання, практичну дію та використання досвіду з піднятої проблеми. А поняття "управлінських

технологій" визначити як систему науково обґрунтованих дій і взаємодій суб'єктів і об'єктів, спрямованих на досягнення ефективного розвитку ЗНЗ з найменшими витратами людських зусиль і матеріальних засобів. Особливість сучасної управлінської діяльності в системі освіти вимагає визначення професійної придатності керівника до неї.

Відповідно до зарубіжного досвіду питання вибору управлінських технологій системно розробляється у спектрі науки управління.

За даними консалтингової компанії "Bain & Company" [4] з 2006 року по 2012 рік управлінці в більшості випадків використовували управлінські технології, засновані на концепціях стратегічного планування, управління взаємовідносинами з клієнтами, управління персоналом, бенчмаркінгу, збалансованої системи показників. Керівники компаній Північної Америки, Європи, Близького Сходу та Африки надають перевагу використанню у своїй практиці таких управлінських інструментів: відкриті інновації, концепція радикального вдосконалення процесів, задоволеність і лояльність управління. Азіатсько-Тихоокеанський регіон та Латинська Америка активно практикує у своїй діяльності бюджетування, аутсорсингу, скорочення.

В 1995 році у Великій Британії вперше заговорили про "Національну професійну кваліфікацію для директорів", НПКД (National Professional Qualification for Headship, NPQH) [5]. Вона була введена в 1997 році як програма, що допомагає охочим стати директорами, підготуватись до цієї посади. З кожним роком НПКД постійно змінюється, але з 2000 року вона вже стала обов'язковою. Її учасники витрачають від одного до трьох років для того, щоб пройти від первинної оцінки їх індивідуальних потреб до підсумкової атестації відповідно до національних стандартів.

Для реалізації даного проекту по всій країні в різних регіонах було створено 10 навчальних центрів, що працюють за єдиним уніфікованим планом. Центри були відкриті на базі університетів за фінансової підтримки місцевих управлінь освітою й уряду країни.

Навчальна програма була побудована на основі Національних стандартів для директорів (National Standards for Headteachers). Прийняті після широкого обговорення та переробки, вони стали орієнтиром для вивчення й оцінки якостей, потреб вчителів і директорів [5].

Відповідно до американської системи управління ЗНЗ існує 5 основних вимог, які ставляться перед директором школи [6]:

- наявність освітнього ступеня бакалавра у сфері освіти або за певним шкільним предметом;
- отримання сертифікату, що надає можливість бути вчителем. Проте кожен штат висуває власні вимоги здобуття даного сертифікату;
- наявність досвіду роботи у сфері освіти;
- наявність ступеня магістра чи доктора за спеціальністю "Управління освітою";
- у певних штатах вимагається наявність ліценції "Шкільного управління". Для отримання даної ліценції штати пропонують скласти державний екзамен, зміст якого змінюється відповідно до вимог окремого штату.

На відміну від досвіду США, система освіти України не вимагає обов'язкової наявності у керівників ЗНЗ освітнього ступеня "Управління закладами освіти". Його отримання, в більшості випадків, є ініціативою самого керівника. Існуюча практика показує, що на посаду керівника ЗНЗ призначаються педагоги, переважна більшість яких має тільки вищу педагогічну освіту. Саме тому виникає протиріччя між змістом освіти керівника та змістом професійної діяльності, яку він має здійснювати. Вищої педагогічної освіти недостатньо для формування належного рівня управлінської компетентності. Управлінська діяльність керівника ЗНЗ потребує визнання її професійною, як і у всьому світі, а керівника – менеджером і лідером.

Отже, в українській системі освіти недостатньо розроблено та обґрунтовано питання використання управлінських технологій. Проте практика показує, що зарубіжна система управління має уже чималі здобутки у даній сфері. Саме тому використання зарубіжних концепцій управлінських технологій як ефективного засобу управління освітнім процесом загальноосвітнього навчального закладу має стати першим кроком до ефективного управління ЗНЗ та набуття власного досвіду у даній сфері.

Список використаних джерел та літератури:

1. Яцура М. Г. Визначення терміну управлінська технологія / М. Г. Яцура [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://archive.nbu.gov.ua/portal/soc.../Yatsu.pdf>.
2. Економіка підприємства : навч. посіб. [Електронний ресурс]. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 304 с. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/12461220/ekonomika/upravlinski_tehnologiyi#558

3. Давыдов К. В. Публичные услуги: теоретические проблемы правового оформления / К. В. Давыдов // Качество жизни населения в России и ее регионах : коллективная монография / под ред. В. Кущенко, Г. П. Литвинцевой, Л. А. Осьмук. – Новосибирск, 2009. – С. 138–149.
4. Management Tools and Trends 2013 [Электронный ресурс] – Режим доступа: [www. bain.com](http://www.bain.com).
5. Байбородова С. В. Подготовка керівників освіти у Великій Британії [Электронный ресурс] / Байбородова С. В. – Режим доступа: <http://osvita.ua/school/manage/general/31205/>
6. U.S. Bureau of Labor Statistics, How to Become a School Principal: Step-by-Step Guide [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://study.com/how_to_become_a_school_principal.html

А. И. Мосюра

Использование зарубежных концепций управленческих технологий как эффективного средства управления образовательным процессом общеобразовательного учебного заведения

В статье освещен и проанализирован опыт использования зарубежных концепций управленческих технологий как эффективного средства управления образовательным процессом общеобразовательного учебного заведения. Приведен и раскрыт опыт использования современных мировых технологий управления. Выяснено, что существует противоречие между содержанием образования руководителя и содержанием профессиональной деятельности, которую он должен осуществлять. Установлено, что управленческая деятельность руководителя требует признания ее профессиональной.

A. Mosiura The use of foreign concepts of management technologies as an effective means of managing the educational process at the educational institution

The article highlights and analyzes the experience of using foreign concepts of management technologies as an effective means of managing the educational process at the educational institution. It shows the content of using modern world management technologies. It is found that there is a contradiction between the content of manager's education and professional activities, he has to perform. It is established that management activities of the head of school are required to be recognized as professional.